

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 9

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 516 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-sentyabrda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Innovatsion siyosatni amalga oshirish yo'nalishlari.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning bozor mexanizmlari va ularni joriy etishdagi muammolar	21
Yusupov Shoxzod Maxmatmurodovich	
Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish davrlari ekonometrik modelini yaratish masalalari.....	24
Abdullayev Farxod Ozodovich	
Marketing yondashuvi asosida Sirdaryo viloyatining investitsion salohiyatini baholash usullari.....	35
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Bevosita soliqlar ma'muriyatchiligi.....	41
Idrisov Alisher Otajonovich	
Soliq nazorati va transfert narxni belgilashda soliq nazoratini tashkil etishning xorij tajribalari.....	46
Abdiev Jaxongir Ibragimovich	
Soliq siyosati va strategiyasining ilmiy-nazariy tahlili.....	53
Djumaniyazov Marks Quranbaevich	
Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi	60
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	67
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
The significance, problems and solutions of the green economy in the New Uzbekistan economy.....	74
Sattorova Mehriniso, Ibragimova Gulchehra Tohirovna	
O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni soliqqa tortishning joriy qilinishi va rivojlanish tendensiyasi	79
Otamuradov Nuriddin Najmiddinovich	
Korporativ boshqaruvni innovation rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	87
Xalmuradov Elmurod Dilmuradovich	
Международный опыт стимулирования инновационной деятельности.....	93
Абдиуалиева Гулзада Азатовна	
How does foreign direct investment promote economic growth?	98
O'tkirova Bonu Azamat kizi	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning konseptual asoslari va ular evolyutsiyasi.....	102
Umarov Abduvaxob Tursunovich	
Technological Innovations of Electronic Payment Systems.....	107
Mirkomil Boboyorov Murodullaevich	
Ta'lim xizmatlari sohasida davlat-xususiy sherikligining rivojlanishida xorij tajribasining o'rni va ahamiyati.....	115
Imomov Xolmurod Norqul o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investisiya va xorijiy kreditlar jalb qilish samaradorligi tahlili	119
Maksudov Abdumalik Xodievich	
Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar (ishlar, xizmatlar) xarid qilishni takomillashtirish	124
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	129
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Turizmda innovatsiyalarni qo'llash imkoniyatlari.....	133
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Davlat budjetining solikli daromadlari tahlili	139
Abduraimova Nigora Radjabovna	
Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon	143
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
O'zbekiston sanoat korxonalarida xom ashyo resurslaridan samarali foydalanishning hozirgi holati, muammolari va mintaqaviy xususiyatlari (qashqadaryo viloyati misolida).....	151
Ochilov Akram Odilovich, Xazratov Sarvar Ibragimovich	
Состояние туристической инфраструктуры Ташкентской области.....	156
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи	
Sanoatlashuvning ekologik ta'siri va "yashil" iqtisodiyotga o'tishning asoslari	161
Nosir Maxmudov, Lola Azimova	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda sinergetik ta'sirning nazariy asoslari	167
Maxmudova Zoxida Maqsudali qizi, Normurodov Xusan	
Davlat budjeti xarajatlaridansamarali foydalanishni takomillashtirish.....	173
Sherxon Tuychiyev	
Savdo korxonalarida ta'minot zanjirining asosiy bosqichlari va muammolari.....	177
Ergashev Jahongir Baxodirovich	
Kichik biznes subyektlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirish yo'llari	180
Ergashev Firuz Baxodirovich, Ishturdiev Hasan Abdigapparovich	
Budjet tashkilotlarida qurilish-ta'mirlash xarajatlari hisobining asoslari.....	184
Azizova Zilola Lochin qizi	
Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahallilashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	191
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Suv ekologiyasining asosiy yo'nalishi va uning fandagi o'rni.....	200
Musayeva Muqaddas Abdurashid qizi	
Анализ прибыли агропромышленности	204
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Systematic analysis of briquette mass pressing equipment approach	209
Kobilov Khasan Khalilovich, Sharipova Nazira Rakhmatilloevna	
An Econometric Assessment of the Effects of Fintech on Economic Growth in Developed Countries	213
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli	
Raqamli iqtisodiyot rivojida korporativ boshqaruv faoliyatining roli	216
Muxitdinov Ulug'bek Diyarovich	
Значение промышленной сети в развитии деятельности предприятий малого бизнеса.....	221
Кодиров Жавлонбек Нематуллаевич	
Tadbirkorlik kambag'allikni qisqartirishning asosiy yo'nalishi.....	225
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich	
Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari.....	230
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	
Investisiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini rivojlantirish mexanizmlari.....	236
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Innovasion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sifat menejmentini joriy etishning nazariy-uslubiy masalalari.....	242
Zarina Ashurova	
Social media marketing strategies for small businesses.....	247
Mannonov Shahzod Istam ugli	
Xalqaro shartnomalar qoidalarini qo'llashning xalqaro va milliy uslubiy tamoyillarining o'zaro ta'siri.....	250
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Neft-gaz, yoqilg'i energetika sanoati sohasidagi yirik soliq to'lovchilarda soliq nazoratini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari	258
Abdullaev Shuxrat Sultanbaevich	
Суть и значимость инновационных технологий в региональном управлении	266
Муминов Фазлиддин Хусниддин угли	
SWOT-анализ использования социальных сетей в туристической индустрии узбекистана	279
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
Germaniya tajribasidan foydalanish orqali o'zbekistonda turizm sohasidagi kadrlar salohiyatini rivojlantirish masalalari	287
Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi, Ochilov Akram Odilovich	
Blockchain texnologiyasining bank operatsiyalari xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	291
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
Tijorat banklarini reytingini aniqlashda bankometr modelidan foydalanish yo'llari.....	294
Karabaev Nodir Abduhamidovich	
Значение business city как инфраструктурного объекта	303
Солиева Умида Алишер кизи	
The potential for the development of wage labor as a factor	308
Usmanov Ilkhom Achilovich	
Ways to improve the organizational and economic mechanism of business tourism in Uzbekistan.....	312
Musayeva Shoirazimovna, Usmanova Dilfuza Ilkhomovna	
Kichik biznes subyektlarining faoliyatini baholashning metodologik asoslari	318
Mavrolov Ravshan Ne'matjonovich	
Kichik korxonalarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanish.....	324
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Mamlakatimizda intensiv baliqchilikni rivojlantirishning dolzarb masalalari	328
Mamatqulov Nurbek O'razali o'g'li	
Уменьшение выбросов парниковых газов и переход к возобновляемым источникам энергии	331
Р.Т. Шомуродов, И.И. Бахадиров, Р.Т. Умаров, И.Ш. Жамолиддинова	
Ipoteka bozorida investision muhitni yaxshilash yo'llari.....	341
Abdullaev Muhammadsodiq Isroil o'g'li	
Muammoli kreditlar: yechimlari va istiqbollari.....	346
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarish va ta'sirini baholash uslubiyati.....	351
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Zamonaviy sharoitda PR (jamoatchilik bilan aloqalar)ning mazmuni va ahamiyati.....	356
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	361
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	

Rahbar kasbiy motivatsiyasini rivojlantirish ko'nikmalarini takomillashtirish	366
Shadiyev Sherzod Fayzullayevich	
Improvement of marketing communication strategies in chemical industry enterprises	375
Muminova Dildora Dilshadovna	
Mikromoliya tashkilotlarida islom moliyaviy instrumentlarini joriy etishni takomillashtirish	380
Axmedova O'g'ilshod Musurmonqul qizi	
Tijorat banklarida aktivlar sifatini tasniflashning nazariy jihatlarini	384
Qodirova Nafisa Ilhomovna	
Importance-performance analysis as a useful tool for marketing audit processes of HEIs in Uzbekistan	388
Nurillo Umarxonov	
Тенденции энергетики будущего: шаги в новую фазу	396
Абдураимова Нигора Раджабовна	
Chet mamlakatlar pensiya tizimining o'ziga xos xususiyatlari	405
Tursunov Zohidxo'ja Orifovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklar faoliyatini statistik tadqiq etish xususiyatlari	412
Kutliyev Dilshod Orifovich	
O'zbekistonda suv tanqisligining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishgata'siri	419
Maxmudov Nosir Maxmudovich, Alimova Guzal Alisherovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning kelajak istiqbollari	424
Egamberdiyev Humoyun	
To'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport qilishning holati hamda rivojlanish istiqbollari (namangan viloyati misolida)	433
Jo'raboieva Shohida Kamoliddin qizi	
Kichik korxonalarni rivojlantirishdagi muammolari va ularning yechimlari	439
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li, Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	422
Xaydarova Charos Nizomiddin qizi	
Namangan viloyati kichik biznes subyektlari faoliyatida real investitsiyalarning samaradorligini ekonometrik baholash	448
E.S.Jurayev	
Hududlarni iqtisodiy rivojlanishida investitsiyalar ko'rsatkichi tahlili (Sirdaryo viloyati misolida)	454
Karimqulov Jasur Imomboyevich, Alimova Dilafruz Tohir qizi, Qurbonova Shahnoza Yuldashbayevna	
Fiskal avtomatik stabilizatorlarning iqtisodiyotga ta'siri	462
Madaminova Maftuna	
"Yoshlar daftari"ning yuritish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari	467
Turaeva Laylo Toshpulotovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga sarmoya kiritishning hozirgi holati va istiqbollari: barqaror rivojlanish sari	470
Malikov Nu'monjon Kamalovich	
Korxonalarda innovatsion funksiyalardan samarali foydalanish yo'llari	474
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Davlat banklarining rivojlanish vektori – aholini tadbirkorlikka jalb qilish va mikroloiyahalarni moliyalashtirish (biznesni rivojlantirish banki misolida)	479
Radjabov Abdullaziz Atoevich	
Moliyaviy qarorlar qabul qilishda korporativ axborotlarning muhimligi	483
Radjabova Dildora Atoevna	

Bank sohasida “Risklarni boshqarish” tushunchasining nazariy asoslari va uning xizmatlar samaradorligiga ta’siri	486
Saidov Jasurbek Latipbaevich	
O‘zbekistonda qo‘shilgan qiymat solig‘ining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	498
Babajanov Davronbek Jumamuratovich	
Foydali qazilmalarning nazorat ishlarini tashkil etgan xolda soliq bazasini kengaytirish yo‘llari	505
Abduraxmanov Karomat Erkinovich	
Ichki audit xizmatini tashkil etish va uning samaradorlikka ta’sirini baholash	511
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	

ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL ETISH VA UNING SAMARADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH

Alimardonov Muxammadi Ibragimovich

ISFT instituti professori, iqtisodiyot fanlari doktori

Djalilova Malika Shuxratovna

ISFT instituti xodimlar bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: Bugungi kunda xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ichki auditning korporativ boshqaruvdagi rolining ortib borishi natijasida alohida tuzilma sifatida shakllanishi, jahon amaliyotida ichki audit biznesni himoya qilish, risklarni minimallashtirish va komplaens nazoratini amalga oshirishning muhim vositasi sifatida qo'llanilmoqda. Shuni inobatga olgan holda, ushbu maqolada iqtisodiy rivojlangan davlatlar tajribasi va sohadagi ilmiy yutuqlar tahlil qilingan. Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ichki audit faoliyatini muvofiqlashtiruvchi me'yoriy hujjatlarni xalqaro talablarga uyg'unlashtirish, ichki audit institutining faoliyat samaradorligini oshirish, samarali boshqaruv tizimini shakllantirish va investorlarni jalb etishda ichki audit xizmatining biznes risklarini pasaytirishdagi mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish bo'yicha muallif yondashuvlari va takliflari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: xo'jalik yurituvchi subyektlar, budget tashkilotlari, audit, ichki audit, pul mablag'lari, nazorat, davlat budjeti, budget tizimi, moliyalashtirish, budget daromadlari, budget xarajatlari, mahalliy budget, soliq-budget siyosati.

Abstract: Nowadays, the growing role of internal audit in corporate governance, particularly in attracting foreign investments, has led to its establishment as a separate structure. In global practice, internal audit is being utilized as an essential tool for protecting businesses, minimizing risks, and conducting compliance control. Considering this, the article analyzes the experiences of economically developed countries and recent scientific achievements in the field. It explores the harmonization of regulatory documents governing internal audit activities in economic entities with international standards, improving the efficiency of internal audit institutions, forming an effective management system, and addressing existing challenges in reducing business risks through internal audit services, as well as the author's approaches and proposals to mitigate them.

Key words: economic entities, budget organizations, audit, internal audit, funds, control, state budget, budget system, financing, budget revenues, budget expenditures, local budget, fiscal policy.

Аннотация: В настоящее время растущая роль внутреннего аудита в корпоративном управлении, особенно в привлечении иностранных инвестиций, привела к его формированию как отдельной структуры. В мировой практике внутренний аудит используется как важный инструмент для защиты бизнеса, минимизации рисков и проведения комплаенс-контроля. Учитывая это, в статье анализируется опыт экономически развитых стран и научные достижения в этой области. Исследуется гармонизация нормативных документов, регулирующих деятельность внутреннего аудита в хозяйствующих субъектах, с международными требованиями, повышение эффективности института внутреннего аудита, формирование эффективной системы управления и существующие проблемы в снижении бизнес-рисков с помощью услуг внутреннего аудита, а также авторские подходы и предложения по их устранению.

Ключевые слова: хозяйствующие субъекты, бюджетные организации, аудит, внутренний аудит, денежные средства, контроль, государственный бюджет, бюджетная система, финансирование, доходы бюджета, расходы бюджета, местный бюджет, налогово-бюджетная политика.

KIRISH

Ma'lumki, har bir xo'jalik yurituvchi subyektning asosiy maqsadi – faoliyat samaradorligiga erishish va yuqori foyda olish. Moliyaviy nazoratni amalga oshirish natijasida moliya tizimining har bir bo'g'inidagi holatni ob'ektiv aks ettiradigan ishonchli axborot olish imkoniyati yaratiladi. Moliyaviy nazorat orqali korxona rahbariyati samarali moliyaviy-xo'jalik boshqaruvini amalga oshira oladi, mulkdorlar esa ularning mulkini tasarruf etayotgan boshqaruvchilarning ishini nazorat qila oladi. Natijada iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalar hamda fuqarolarning shaxsiy mulki qo'shimcha kafolatlariga ega bo'ladi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar ichki auditning nazariy va huquqiy asoslari, ichki audit xizmatini tashkil etish mexanizmlarini xalqaro standartlar talablari asosida takomillashtirish hamda ichki audit samaradorligini baholashning uslubiy asoslarini ishlab chiqishni talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasida "xalqaro tajribani hisobga olgan holda korporativ huquqni rivojlantirish va korporativ boshqaruvning zamonaviy prinsiplarini joriy etish" [1] muhim vazifalardan biri etib belgilangan. Mazkur vazifalarning bajarilishini ta'minlash ichki audit faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy tizimni xalqaro standartlarga mos ravishda rivojlantirish, xalqaro standartlar asosida ichki auditni tashkil etish va uni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishni taqozo etadi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR TAHLILI

Ichki auditni dastlabki rivojlanish shakli ko'pchilikda zamonaviy ichki tekshiruvni, shuningdek, o'z ichiga buxgalteriya hisobini va xo'jalik operatsiyalarini baholashni to'g'ri o'rganishni eslatadi. Ichki auditning nisbatan zamonaviy shakli dastlab Amerika Qo'shma Shtatlarida yuzaga kelgan. 1789-yilda Kongressning birinchi chaqiruvi moliya vaziri, nazoratchi va auditor tayinlashni qo'llab-quvvatlagan. Alohida qayd etish kerakki, o'sha vaqtda buxgalteriya hisobi qo'lda yuritilishi munosabati bilan auditorlar xo'jalik operatsiyalari yozuvlarining to'g'riligini va xatolarni qayta tekshirish talab etilgan. Birinchi marotaba ichki audit bo'yicha yo'riqnoma 1875 yilda Germaniyaning yirik temir yo'l sanoat korxonasi "Ag Krupp" tomonidan qabul qilingan [2].

Ichki audit – ichki nazorat tizimining asosiy elementi sifatida buxgalteriya hisobini yuritishning o'rnatilgan tartibiga amal qilinishini ta'minlashga qaratilgan harakat sifatida bir qancha olimlarning qarashlari bir-biriga yaqinligini ko'rish mumkin. Jumladan, V.I. Podolskiy, A.A. Savina, L.V. Sotnikova "Ichki audit iqtisodiyot subyektida uning mulk egalari manfaatlarini ko'zlab tashkil etilgan va uning ichki hujjatlari bilan tartibga solingan buxgalteriya hisobini yuritishning o'rnatilgan tartibiga amal qilinishini va ichki nazorat tizimi faoliyati ishonchligini nazorat qiluvchi nazorat tizimi hisoblanadi" [3], deb fikr bildirgan.

D.V. Litvin ichki auditning xususiyatini quyidagicha ochib beradi: "Ichki audit – xo'jalik subyekti tomonidan tashkil etilgan va uning rahbari uchun amal qiladigan buxgalteriya hisobini yuritishning o'rnatilgan tartibiga mosligini nazorat qilish tizimidir" [4], deb e'tirof etgan.

A.V. Yevdokimova va I.N. Pashkina "Ichki audit – buxgalteriya hisobi va ichki nazoratni to'g'ri yuritishga javob beradigan tashkilotning ichida qo'llaniladigan nazorat tizimi" sifatida e'tirof etadi [5].

V. Bursev ichki auditga quyidagicha ta'rif bergan: "Ichki audit – bu xo'jalik yurituvchi subyekt buxgalteriya hujjatlari bilan boshqaruv organi va korxona mablag'lari harakatining nazorati bo'yicha boshqaruv kengashi va ijrochi organlarga ma'lumot berish borasida bajariladigan ishlardir" [6].

A. Bogomolova ichki audit xizmatini quyidagicha izohlagan: "Ichki audit – auditning asosiy qismidan iborat bo'lib, ta'sischilar huquqini ta'minlovchi xizmat hisoblanadi va uning faoliyati mol-mulkardan to'g'ri foydalanish va ichki nazoratning ishonchligini ta'minlashga qaratilgan" [7].

Z. Mamatovning fikricha, "Ichki auditorlar xo'jalik yurituvchi subyekt, firma, subyekt va shu kabilarning boshqaruv faoliyatini mustaqil ekspert sifatida baholaydi. Ular tahlil va baholash natijalarini, o'zlari tekshiradigan xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyati to'g'risidagi axborotlarni, o'z tavsiyalari va maslahatlarini boshqaruvni amalga oshirayotgan bosh firmaga taqdim etadilar" [8].

Bu borada professor A.A. Karimov tashqi va ichki auditning asosiy ikkita o'zaro farqli jihatini ta'kidlaydi: birinchidan, tashqi audit korxonaning moliyaviy hujjatlari to'g'riligini tasdiqlashga qaratilgan bo'lsa, ichki audit esa asosiy e'tiborni korxonaning mavjud nazorat tizimi va uning turli bo'linmalaridagi ishlab chiqarish, marketing, savdo-sotiq, moliya va hokazolarning holatini aniqlashga qaratilgan; ikkinchidan, tashqi audit, birinchi navbatda, korxona mijozlari hisoblangan iste'molchi, kreditor, soliq organlari va boshqa foydalanuvchilar manfaatlarini inobatga oladi. Ichki audit, birinchi navbatda, korxona boshqaruvi manfaatlariga qaratilgan bo'lib, samarali ichki audit tizimi tashqi auditga sarflanadigan xarajatlarni qisman kamaytirishga xizmat qiladi [9].

Keltirilgan ta'riflarga asosan, ichki audit xizmati tashkilotning ichki nazorat tizimini tashkil etuvchi tarkibiy elementlaridan biri deb hisoblanadi. Ichki audit xizmati ichki nazorat tizimining turli bo'g'inlari (elementlari) ustidan samarali nazoratni amalga oshirishga yordam berish uchun mo'ljallangan faoliyat sifatida e'tirof etilishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

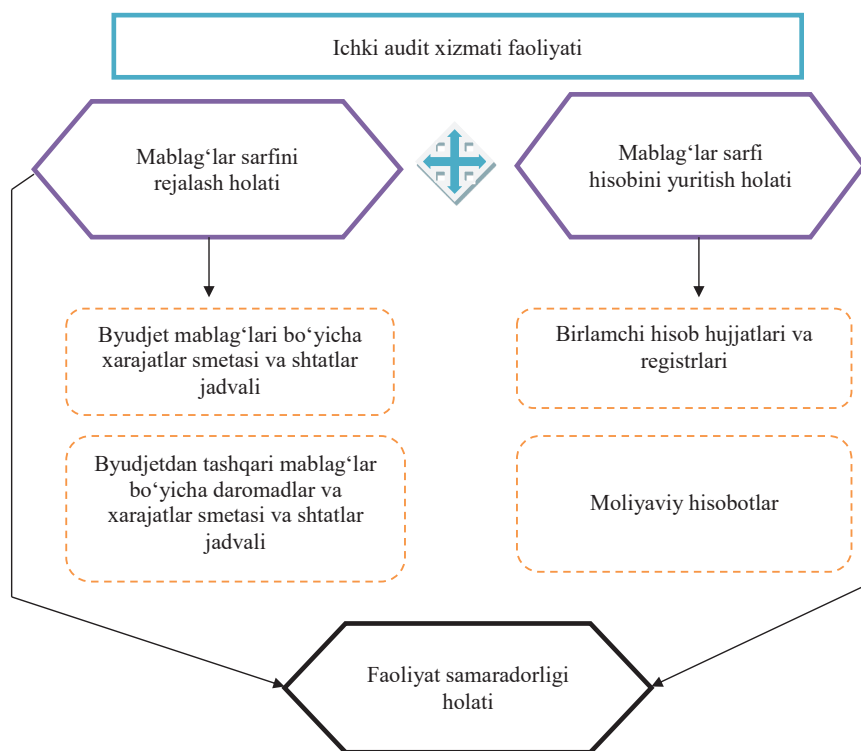
Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, guruhlash, qiyoslash, retrospektiv va istiqbolli tahlil, empirik tahlil va boshqa uslublardan foydalanildi. Maqolada qiyosiy taqqoslash usulida jahon amaliyotida budget tashkilotlarida ichki audit xizmatini tashkil etishning tashkiliy-huquqiy asoslari mamlakatimizdagi mavjud asoslar bilan taqqoslab, tegishli xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda davlat moliyasini boshqarish hamda nazoratini takomillashtirish bo'yicha keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Shular jumlasidan, budget jarayonining shaffofligini yanada oshirish va uning ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, budgetdan moliyalashtirish, hisob va hisobot mexanizmini takomillashtirish, vazirlik va idoralarning bo'ysunuvidagi muassasalarda budget intizomini mustahkamlash borasidagi mas'uliyatini oshirish, shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari va xalqaro e'tirof etilgan moliyaviy nazorat standartlarini joriy qilish yo'li bilan budget qonunchiligini buzish holatlarining oldini olish va profilaktikasiga qaratilgan davlat moliyaviy nazoratining rolini tubdan qayta ko'rib chiqish belgilandi.

Aytish mumkinki, budget hamda budgetdan tashqari mablag'lardan maqsadli va oqilona foydalanishning ichki nazorati ko'p jihatdan ichki audit tizimini samarali tashkil etishga bog'liq bo'ladi. Respublikamizda ichki audit xizmatini tashkil etishda xorijiy investor ishtirokidagi subyektlarda ularning ahamiyatini oshirish, har bir subyektda ichki audit xizmatining javobgarligini yanada oshirish, hamda xizmat tomonidan taqdim etiladigan yig'ma hisobot natijalari asosida kuzatuv kengashi tavsiyasiga ko'ra ijroiya organi faoliyatidagi kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish va ichki auditning mustaqilligi prinsipini yanada kuchaytirish lozim. Natijada, ichki auditorlarga e'tibor yanada oshadi, xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini o'rganish natijalariga qiziqish uyg'onadi. Natijalarini umumlashtirib, budget tashkilotlarida ichki audit xizmati faoliyatining asosiy yo'nalishlari shakllantirildi (1-rasm).

1-rasm. Budget tashkilotlarida ichki audit xizmati faoliyatini yo'nalishlari.¹

Yuqoridagi rasmdan ko'rinib turibdiki, ichki audit faoliyatini uch yo'nalishda olib borish maqsadga muvofiq. Bunda, birinchi navbatda, xarajatlarni to'g'ri rejalashtirishni o'rganishdan boshlanadi va ular bo'yicha tegishli audit amallari bajariladi. Keyingi navbatda esa smetalar doirasida mablag'larni sarflanishi holati yuzasidan audit dalillari to'planadi va uchinchi navbatda budget tashkiloti zimmasiga yuklatilgan vazifani samarali bajarish holati o'rganiladi. Agar budget tashkiloti ta'lim muassasasi bo'lsa, ta'lim jarayonining amaldagi normativ hujjatlar talablari doirasida tashkil etilishi va faoliyat natijalari tahlil qilinadi.

Ichki audit xizmati hisobotining yakuniy qismida korxonaning ijro etuvchi organi va tarkibiy bo'linmalari faoliyatiga, shuningdek, likvidligiga umumiy baho berish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015-yil 28-iyuldagi "Davlat ulushi bo'lgan aksiyadorlik jamiyatlari va boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyati samaradorligini baholash mezonlarini joriy etish to'g'risida"gi 207-sonli qarorida samaradorlikning muhim ko'rsatkichlarini aniqlash maqsadga muvofiq (1-jadval).

¹ Илмий тадқиқот асосида муаллиф ишланмаси.

1-jadval. "O'zneftgazqazibchiqarish" AJning 2023-yildagi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlari bajarilishi tahlili².

№	Ko'rsatkichlar	Salmog'i, %	Prognoz ko'rsatkichlar	Haqiqatda	Foizda bajarilishi	SMK
	A	B	C	D	E	E x B / 100
1	Foizlar, soliqlar va amortizatsiya chagirilgunga qadar foyda	2	4 739 720	6 153 613	129,8	2,6
2	Xarajatlarning daromadlarga nisbati koeffitsienti	2	0,9	0,8	91,5	1,8
3	Jalb qilingan kapital rentabelligi	2	0,06	0,08	136,7	2,7
4	Xususiyl kapital rentabelligi	2	0,2	0,3	133,9	2,7
5	Aksiyadorlik kapitali rentabelligi	2	114,5	128,2	111,9	2,2
6	Aktivlar rentabelligi	15	-0,04760	0,02570	51,4	7,7
7	Mutloq likvidlik koeffitsienti	12	0,04147	0,02673	13,4	1,6
8	Moliyaviy mustaqillik koeffitsienti	12	0,96438	1,74010	174,0	20,9
9	Kreditorlik qarzlarning aylanuvchaligi, kunda	12	453	392	115,4	13,9
10	Debitorlik qarzlarning aylanuvchanligi, kunda	12	164	131	125,8	15,1
11	Qoplash koeffitsienti	12	0,5	0,5	38,9	4,7
12	Dividend chiqishi koeffitsienti	5	0,8	0,5	69,6	3,5
13	Debitorlik qarzlarning kamayish ko'rsatkichi (o'rnatilgan topshiriqqa nisbatan % da)	10	2,0	15,4	13,2	1,3
JAMI		100				80,7

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, "O'zneftgazqazibchiqarish" AJning 2023-yildagi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlari bajarilishi 80,7 foizni tashkil etadi, 19,3 foiz esa bajarilmagan.

Ichki auditorlarning qayd etishicha, ilk beshta koeffitsientni hisoblab chiqishda hisob-kitoblar "O'zbekneftgazqazibchiqarish" AJ ijro apparati ko'rsatkichlari bo'yicha amalga oshirilgan. Bizningcha, ushbu hisob-kitoblarni qayd etilmagan MHXSga muvofiq tuzilgan konsolidatsiyalangan moliyaviy hisobot asosida tuzish zarur. Jamiyat boshqarmasi apparatining 2023-yildagi faoliyati samaradorlikning muhim va qo'shimcha samaradorliklarini hisob-kitob qilish jarayonida asosiy ko'rsatkichlar 80,7 foizni, qo'shimcha ko'rsatkichlar esa 105,9 foizni, ya'ni o'rtachasi 93,3 foizni tashkil etadi. Bundan ko'rishimiz mumkinki, samaradorlikning muhim ko'rsatkichlari "etarli darajada" bajarilishi "O'zbekneftgazqazibchiqarish" AJning ijro organi faoliyati samaradorligi ijobiy natija bilan belgilanadi.

Ichki audit xizmati tomonidan xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatiga baho berishda samaradorlikning muhim ko'rsatkichlarini aniqlash lozim va buning natijasida kuzatuv kengashi tomonidan subyekt rahbariyatining ish jarayonini baholash imkoniyati oshadi. Shuningdek, ichki audit xizmati mavjud va mavjud bo'lmagan korxonalarining faoliyatini o'rganish, ichki audit xizmati tashkil etilmagan subyektlarda ichki nazorat tizimida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish uchun ichki audit xizmatini tuzish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ichki audit xizmati hisobotini tayyorlashda uni o'tkazish jarayonining ketma-ketlik bosqichlarini tuzish muhim hisoblanadi va uning shakli ishlab chiqildi. Ichki audit xizmatini tashkil

² Ilmий тадқиқот асосида муаллиф ишланмаси.

etishda muallif tomonidan taklif qilingan ichki auditni o'tkazish bosqichlarini qo'llash natijasida uni hujjatlash-tirish jarayonida ichki audit rejasi va dasturini o'z vaqtida tuzish, ichki audit xarajatlar smetasini tayyorlash, ichki audit xizmati xodimlarining lavozim yo'riqnomasini ishlab chiqish, kunlik ish jarayonlarini amalga oshirish, ichki audit xizmati hisobotini tuzish hamda kuzatuv kengashiga taqdim etishda ketma-ketlik asosida bajarilishi ta'minlanadi.

Ichki audit xizmatining xo'jalik yurituvchi subyektlar uchun samaradorlik ko'rsatkichlari tizimi va uni aniqlash uslubi yaratildi hamda amaliyotga qo'llash uchun tavsiya etildi. Buning natijasida kuzatuv kengashi tomonidan ichki auditorlar ish natijalarini baholash va nazorat qilish imkoniyati yanada oshadi.

Ichki audit standartlari respublikamizda ichki audit sohasini rivojlantirish uchun asosiy me'yoriy-huquqiy hujjat bo'lishiga imkoniyat yaratadi. Buning natijasida ichki auditorlar tomonidan ichki audit standartlarining keng qo'llanilishi amaliyotdagi muammolarning o'z vaqtida hal etish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 январдаги ПФ-5635-сонли “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисида”ги Фармони. <https://lex.uz/docs/4168749>
2. А.С. Мухина. Становление и развитие внутреннего аудита // Образование. Наука. Научные кадры. –2013. –№4. –С. 151-156.
3. Подольский В.И., Савина А.А., Сотникова Л.В. Международные и внутрифирменные стандарты аудиторской деятельности: учебное пособие. М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2010.
4. Литвин Д.В., Богданова Е.П., Михеева Л.В. Основы общего аудита. –М.: МаркетДС, 2010.
5. Евдокимова А.В. ва Пашкина И.Н. Внутренний аудит и контроль финансово-хозяйственной деятельности организации: практическое пособие. М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков И.К.”, 2009.
6. В.В. Бурцев. Внутренний аудит компании: вопросы организации и управления. Финансовый менеджмент. –2003. – №4. – www.dis.ru/fm.
7. Богомолова А.М. и др. Внутренний аудит. Организация и методика проведения. – М.: “Экзамен”, 1999.
8. Маматов З.Т. Аудит. Ўқув қўлланма. – Т.: “Фан ва технология”, 2007.
9. Каримов А.А. Корпоратив бошқарув тизимида бухгалтерия ҳисоби ва аудит. Монография. – Т.: Иқтисод-Молия, 2008. – 152 б.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Shahzod Avilqulov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

